

Aan dtkv De Raad van Ministers
De Minister van Economische
Ontwikkeling
De heer I.S. Martina
AmiDos Building, Pletterijweg 43
Alhier

Uw nummers 2020/022874 Uw brief van: 7 oktober 2020 Ons nummer: 12102020.01 Willemstad, 12 oktober 2020
(letter):
Onderwerp: Voornemen tot (her)benoeming lid raad van
commissarissen CTDF.
(art. 9 PB 2014, no. 3 (GT))
Bijlage(n):

1 Inleiding

Artikel 9 lid 1 van de Landsverordening corporate governance stelt dat indien door of namens een minister wordt meebeslist of beslist over de benoeming of voordracht tot benoeming van een bestuurder dient de verantwoordelijke minister het voornemen tot de benoeming of voordracht schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur corporate governance te melden. In overeenstemming met artikel 9 lid 2 van de Landsverordening corporate governance dient de adviseur corporate governance te adviseren over de vraag of een dergelijk voornemen voldoet aan de statuten van de stichting of vennootschap en aan de toepasselijke regels, waaronder de procedureregels en profielschets zoals bedoeld in artikel 8 van de Landsverordening corporate governance en de bepalingen uit de Code. In het advies geeft de adviseur gemotiveerd aan of er al dan niet zwaarwegende bezwaren zijn tegen het gemelde voornemen.

Middels besluit van 7 oktober 2020 van de Raad van Ministers met zaaknummer 2020/022874, ontvangen op 9 oktober 2020, is het voornemen inhoudende de herbenoeming van [REDACTED] als lid van de raad van commissarissen bij Curaçao Tourism Development Foundation (hierna: CTDF) wederom aan de adviseur gemeld.

Op onder andere 17 januari 2019 (nummer: 17012018.01) heeft de adviseur reeds advies uitgebracht betreffende het voornemen tot het benoemen van een lid van de raad van commissarissen van CTDF. Voornoemd advies moet als integraal onderdeel worden gezien van dit advies. De adviseur zal in dit advies daarom volstaan met de toetsing van de voorgedragen kandidaat ter herbenoeming als lid van de raad van commissarissen van CTDF e.e.a. aansluitend op de eerder uitgebrachte adviezen.

Met betrekking tot de profielschets heeft de adviseur op 23 september 2020 (nummer 23092020.01) advies uitgebracht. De adviseur had in voornoemd advies gesteld geen zwaarwegende bezwaren te hebben tegen de vaststelling van de aangeboden concept profielschets met in achtneming van het gestelde in dat advies.

2 Ontvangen en geraadpleegde documenten

- Besluit Raad van Ministers van 7 oktober 2020 (zaaknummer: 2020/022874);
- Besluit Raad van Ministers van 22 juli 2020 (zaaknummer: 2020/022874);
- Brief van 20 juli 2020 van de Minister van Economische Ontwikkeling aan de Raad van Ministers met de voordracht tot herbenoeming (zaaknummer: 2020/022874);

- Brief van 5 oktober 2020 van de Minister van Economische Ontwikkeling aan de Raad van Ministers naar aanleiding tot het verzoek om nadere informatie (zaaknummer: 2020/022874);
- Ongedateerd schrijven van ██████████
- Niet ondertekende samenvatting zelfevaluatie van de raad van commissarissen van CTDF November 2019;
- Statuten Curaçao Tourism Development Foundation, laatstelijk gewijzigd op 27 april 2012;
- Profielschets raad van commissarissen CTDF; en
- Online uittreksel van het Handelsregister van de Kamer van Koophandel van Curaçao van CTDF van 8 oktober 2018.

3 Melding voornemen (her)benoeming lid raad van commissarissen

Middels besluit van 7 oktober 2020 van de Raad van Ministers met zaaknummer 2020/022874, ontvangen op 9 oktober 2020, is het voornemen inhoudende de herbenoeming van ██████████ als lid van de raad van commissarissen bij Curaçao Tourism Development Foundation (hierna: CTDF) wederom aan de adviseur gemeld.

Middels besluit van 22 juli 2020 van de Raad van Ministers met zaaknummer 2020/022874, ontvangen op 30 juli 2020, is het voornemen inhoudende de herbenoeming van ██████████ als lid van de raad van commissarissen bij CTDF in eerste instantie aan de adviseur gemeld.

Bij het raadplegen van de aangeleverde documenten heeft de adviseur geconstateerd dat enige informatie dan wel motivering ontbreekt. De adviseur heeft naar aanleiding hiervan middels schrijven d.d. 12 augustus 2020 de Minister om nadere informatie verzocht. De adviseur had het volgende gesteld en verzocht in zijn verzoek:

“(…)

Op grond van artikel 2.10 van de Code dient voorafgaand aan een herbenoeming een zorgvuldige overweging plaats te vinden. Een positieve evaluatie dan wel beoordeling van de betreffende persoon dient daaraan vooraf te gaan.

De beoordeling van elke commissaris dient in beginsel wel te geschieden conform artikel 4.2 van de Code. Conform artikel 4.2 van de Code dient een entiteit bij landsbesluit te worden opgericht welke belast is met de advisering van de overheid inzake de selectie en benoeming van commissarissen en bestuurders. Die entiteit heeft ook als taak de periodieke beoordeling van het functioneren van individuele commissarissen en bestuurders alsook de rapportage daarvan aan de betreffende algemene vergadering van aandeelhouders dan wel de verantwoordelijke minister te doen toekomen. Voor zo ver de adviseur bekend, is die entiteit nog niet opgericht.

Conform artikel 2.1 van de Code is het overigens ook aan de raad van commissarissen als orgaan om ten minste tweemaal per jaar het functioneren van de raad zowel als geheel als van de individuele commissarissen te bespreken en dient melding van dergelijke besprekingen te worden gedaan in een verslag van de raad van commissarissen.

De adviseur heeft in de stukken geen evaluatie van de RvC CTDF als orgaan dan wel die van de ter herbenoemen kandidaat aangetroffen

Daarnaast merkt de adviseur op dat de Minister in zijn brief van 20 juli 2020 aan de Raad van Ministers (zaaknummer: 2020/022874) behalve de standaard motivering voor een reguliere voordracht, geen (zorgvuldige) overweging geeft voor de herbenoeming van ██████████ als commissaris van CTDF zoals bedoeld in artikel 2.10 van de Code. De reden voor de herbenoeming dient derhalve expliciet door de Minister te worden aangegeven.

Uit het CV ██████ blijkt onder meer dat hij momenteel fractieadviseur is bij de Staten.

Middels besluit van de Raad van Minister d.d. 5 februari 2020 met zaaknummer 2020/004847 was ██████ voorgedragen ter benoeming als lid van de raad van commissarissen FEFFIK. De adviseur had naar aanleiding hiervan middels schrijven d.d. 28 februari 2020 no. 28022020.03 aan de Minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport aangegeven dat de benoeming van een fractieadviseur als commissaris bij een overheidsentiteit op zeer gespannen voet staat met de Code, met name wat betreft artikel 2.9., waarin onder meer wordt gesteld dat de commissaris die wordt benoemd op basis van een specifieke voordracht zijn taak moet vervullen zonder mandaat van degenen die hem hebben voorgedragen en onafhankelijk van bij de onderneming betrokken deelbelangen.

Artikel 2.9 stelt in algemene zin dat de raad van commissarissen zodanig moet zijn samengesteld dat de commissarissen ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren. Tevens is in de Code gesteld dat elke vorm en schijn van belangenverstremgeling tussen de vennootschap en commissarissen moet worden vermeden en dat bij transparantie en integriteit het van belang is om belangenverstremgeling ('conflict of interest') tussen de verschillende entiteiten van de governance structuur te voorkomen.

In het verlengde van het voorgaande is in het bijzonder in de door de Raad van Ministers vastgestelde model statuten voor stichtingen en ook de statuten van CTDF opgenomen dat niet benoembaar zijn:

- een lid van de statuten van het Land;
- een lid van de raad van ministers van het Land;
- een ambtenaar van het Land;

Onder ambtenaar dient hier gelezen te worden ambtenaren in de zin van de LMA alsmede aan hun gelijkgestelden zoals contractanten en consultants die voor het land werkzaam zijn dan wel direct of indirect onder een minister dan wel ministerie ressorteren. Een ambtenaar dan wel aan hem gelijkgestelde dient het belang van het Land dan wel het Ministerie te dienen en staat onder direct dan wel indirecte gezagsverhouding met een Minister. Dit maakt dat zijn onafhankelijkheid in het gedrang komt daar hij de belangen van het Land alsmede de door het land gesubsidieerde stichting dient te dienen.

Gelet op het voorgaande zijn alle politieke en bestuurlijke medewerkers ook niet benoembaar als bestuursleden dan wel leden van een raad van commissarissen, daar dit op gespannen voet staat met de Code. Er is bij hen immers sprake van een evidente schijn van belangenverstremgeling waardoor hun onafhankelijkheid in het gedrang is.

Het voorgaande is ook van toepassing op een fractieadviseur. De statuten dan wel statutenleden waarvan hij adviseur is, houden toezicht op de Ministers en onder hen ressorterende overheidsentiteiten en derhalve in casu ook CTDF.

De adviseur heeft in het verzoek tot nadere informatie van 28 februari 2020 aangegeven dat doorgaans de adviseur gelet op het voorgaande dan ook zwaarwegende bezwaren zal hebben tegen de benoeming van een ambtenaar dan wel een daaraan gelijkgestelde zoals bestuurlijke medewerkers en fractiemedewerkers als lid van de raad van commissarissen bij een overheidsentiteit. De Minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport heeft naar aanleiding hiervan toen het voorstel om de kandidaat te benoemen als lid van de raad van commissarissen teruggetrokken.

Volledigheidshalve zij gesteld dat in 2016 toen de adviseur advies heeft uitgebracht met betrekking tot de benoeming van deze kandidaat als lid van de raad van commissarissen betrokkene nog geen fractiemedewerker was dan wel het niet bij de adviseur bekend was dat de kandidaat fractiemedewerker was.

Gezien het voorgaande en conform artikel 9 van de Landsverordening corporate governance ontvangt de adviseur gaarne de volgende nadere informatie:

- De evaluaties conform artikel 2.1 van de Code dan wel beoordelingen betreffende het functioneren van de raad als geheel en bijzonderlijk omtrent het functioneren van de ter herbenoeming voorgedragen kandidaat als commissaris van CTDF van de afgelopen (2) jaren;
- De zorgvuldige overweging van de Minister voor de voorgenomen herbenoeming van de kandidaat als lid van de raad van commissarissen van CTDF conform artikel 2.10 van de Code.
- Nadere motivering betreffende de voorgenomen herbenoeming van de kandidaat als lid van de raad van commissarissen van CTDF, gelet op het feit dat de benoeming van een fractieadviseur als commissaris op zeer gespannen voet staat met artikel 2.9 van de Code.

(...)"

Naar aanleiding van voornoemd schrijven van de adviseur heeft de Minister zeer summierlijk gereageerd middels schrijven d.d. 5 oktober 2020 waarin de Minister het volgende heeft gesteld:

“(…)

Met referentie aan het advies van SBTNO d.d. 12 augustus 2020 (nr. 12082020.01) informeren wij de RvM hierbij dat de Adviseur Corporate Governance een verzoek heeft gedaan om nadere informatie te ontvangen inzake de herbenoeming van ████████ als lid van de raad van commissarissen van Curaçao Tourism Development Foundation (CTDF).

Bijgevoegd doen wij u de nadere motivering toekomen zoals verzocht, en verzoek u bijgevoegde zaak door te geleiden naar de adviseur voor advies en voor het nodige.

(…)”

Gevoegd bij het schrijven heeft de adviseur slechts een niet gedateerde schrijven van de fractieadviseur ████████ alsmede een zeer summier “Samenvatting zelfevaluatie van de raad van commissarissen van CTDF november 2019” mogen ontvangen.

In het schrijven van de fractieadviseur is het volgende gesteld:

“(…)”

Fractieadviseur

De Corporate Governance adviseur stelt dat het zijn van fractieadviseur van Statenleden op "zeer gespannen voet" staat met artikel van de Code, vanwege een evidente schijn van belangenverstremgeling waardoor mijn onafhankelijkheid in het gedrag zou kunnen zijn. Ook dat mijn persoon met een ambtenaar in de zin van de LMA gelijkgesteld zou zijn.

Ik deel die opvatting niet. Het is zowel vergezocht als kort door de bocht, voorbarig!

Allereerst, ik ben geen ambtenaar in de zin van de LMA. Korthedshalve verwijs ik u nog naar bijgaand advies welke duidelijk verwoordt dat er geen sprake kan zijn van strijd met artikel 2.9 van de Code, en derhalve mijn onafhankelijkheid niet ter discussie staat.

Daar komt nog bij dat ik bij mijn benoeming tot commissaris een onafhankelijkheidsverklaring heb moeten afgeven stellende onder meer en dat ik elke schijn van belangenverstremgeling zal vermijden als bedoeld in artikel 2.12 van de Code Corporate Governance en dat, mocht er sprake zijn van een (potentieel) belangenconflict, ik dit terstond zal melden aan de voorzitter van de raad van commissarissen en daarover alle relevante informatie zal verschaffen.

Er wordt van de commissaris verwacht dat hij zodanige daad verricht of nalaat op dat zijn onafhankelijkheid wordt gewaarborgd en geen belangenverstremgeling ontstaat. Om dus nu reeds te stellen dat door het sec zijn van fractieadviseur er een belangenverstremgeling bestaat, is wel zeer voorbarig!

Mijn persoon geldt als onafhankelijk, ook omdat de in artikel 2.9 van de Code genoemde afhankelijkheidscriteria niet op mij van toepassing zijn.

Ik vertrouw erop dat bovenstaande motivatie de herbenoeming door de Minsister niet meer in de weg zal staan.

(…)”

Het advies waar de fractieadviseur korthedshalve naar verwijst heeft de adviseur in de stukken niet mogen aantreffen. Ook de onafhankelijkheidsverklaring waar betrokkene naar verwijst is in de stukken niet aangetroffen.

Benadrukt wordt dat de onafhankelijkheidsverklaring waar betrokkene naar verwijst dateert uit maart 2016. In de toen aan de adviseur aangeboden CV van betrokkene en de verstrekte informatie bleek dat betrokkene ten tijde van zijn voordracht in 2016 nog geen fractieadviseur was en er op dat moment derhalve ook geen schijn van belangenverstremgeling was zoals gesteld in zijn verklaring.

Conform artikel 9 lid 1 dient de Minister het voornemen tot benoeming van een lid van de raad van commissarissen schriftelijk en gemotiveerd aan de adviseur te melden. Conform artikel 2.10 van de Code dient aan het verzoek tot een herbenoeming tevens een zorgvuldige overweging ten grondslag te liggen.

Ten eerste zij gesteld dat de adviseur in de stukken dan wel het schrijven van de Minister geen zorgvuldige overweging voor de herbenoeming heeft mogen aantreffen. De Minister stelt in zijn schrijven dat hij de raad de nadere motivering doet toekomen zoals verzocht en verzoekt deze door te geleiden naar de adviseur. Kennelijk verwijst de Minister hiermee naar het schrijven van de kandidaat zijnde de fractieadviseur.

De adviseur brengt onder de aandacht van de Minister dat conform de Landsverordening in het bijzonder artikel 9 lid 1 de Minister zelf zorg dient te dragen voor de vereiste schriftelijke motivering met in achtneming van het gestelde in artikel 4.2 van de Code.

Een motivering van de kandidaat zelf ter rechtvaardiging van zijn eigen benoeming is niet in overeenstemming met de Landsverordening nog de Code.

Het voorgaande zijnde het ontbreken van de vereiste schriftelijke motivering van de Minister en de zorgvuldige overweging brengt in beginsel reeds met zich mee dat er zwaarwegende bezwaren zijn tegen de voorgenomen herbenoeming van de kandidaat.

4 Toetsing voornemen herbenoeming commissaris

De Minister heeft zoals gesteld de melding van de voorgenomen benoeming summierlijk gemotiveerd aan de adviseur gemeld middels schrijven van 20 juli 2020 en schrijven van 5 oktober 2020.

De adviseur had in zijn verzoek tot nadere informatie reeds aangegeven dat in het verlengde van het gestelde in het verzoek tot nadere informatie van 28 februari 2020 no. 28022020.03 met betrekking tot het voornemen tot benoeming van dezelfde kandidaat als lid van de raad van commissarissen bij FEFFIK er zwaarwegende bezwaren zouden zijn tegen zijn benoeming. De Minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport heeft toen nadat de adviseur de Minister van nadere informatie had voorzien de voordracht ingetrokken en een andere kandidaat voorgedragen.

De interpretatie van artikel 2.9 en 2.12 van de Code heeft de adviseur in zijn advies van 27 juni 2019 no. 27062019.01 uitgebreid uiteengezet.

De adviseur heeft in dit advies aangegeven dat met betrekking tot onafhankelijkheid zoals gesteld in artikel 2.9 van de Code onder andere het volgende gesteld:

De raad van commissarissen is zodanig samengesteld dat de commissarissen ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

De commissaris die wordt benoemd op basis van een specifieke voordracht moet zijn taak vervullen zonder mandaat van degenen die hem hebben voorgedragen en onafhankelijk van bij de onderneming betrokken deelbelangen.

Een commissaris geldt als onafhankelijk, indien de hierna te noemen afhankelijkheidscriteria niet op hem van toepassing zijn.

Er zij vervolgens een 4-tal afhankelijkheidscriteria vermeld.

De wetgever heeft hier gekozen voor een negatieve formulering stellende dat een commissaris als onafhankelijk geldt indien de afhankelijkheidscriteria niet op hem van toepassing zijn. Met deze formulering kan niet gesteld worden dat de 4 genoemde afhankelijkheidscriteria een limitatieve opsomming zijn voor afhankelijkheid en dat in alle andere gevallen een commissaris als onafhankelijk geldt. Met deze bepaling is slechts gesteld dat in het bijzonder in de vier

genoemde gevallen een commissaris afhankelijk is. Niet kan worden gesteld dat de bedoeling van de wetgever was dat dit een limitatieve opsomming betreft.

Het voorgaande brengt met zich mee dat ook op andere gronden dan slechts de 4 genoemde criteria kan worden gesteld dan een kandidaat niet als onafhankelijk dient te worden aangemerkt.

Met betrekking tot tegenstrijdige belangen is in artikel 2.12 van de Code in het bijzonder gesteld dat elke vorm en schijn van belangenverstremgeling tussen de vennootschap en commissarissen moet worden vermeden.

Ook dit artikel bevat geen limitatieve opsomming voor wat betreft de gevallen waarin er sprake is van tegenstrijdige belangen.

Benadrukt wordt dat het in dit artikel niet gaat om het feit of er daadwerkelijk sprake is van belangenverstremgeling maar reeds om het feit of er sprake is van een schijn van belangenverstremgeling en of er sprake is van een (potentieel) tegenstrijdig belang.

Op het moment dat deze schijn van belangenverstremgeling dan wel de mogelijkheid tot tegenstrijdig belang een permanent karakter krijgt, kan dit met zich mee brengen dat de betreffende commissaris aan nagenoeg geen enkele discussie of besluitvorming van de raad van commissaris kan deel nemen. Gesteld zou dan kunnen worden dat zijn onafhankelijkheid dan ook in het gedrang komt.

Zoals reeds gesteld kunnen artikel 2.9 en 2.12 van de Code niet los van elkaar worden gezien. Artikel 2.9 heeft namelijk ook betrekking op belangenverstremgeling doch gaat het hier om in het bijzonder belangenverstremgelingen die een permanent of langdurig karakter hebben dan wel hadden en welke niet altijd gemitigeerd kunnen worden door geen deelname aan discussie en besluitvorming in de raad van commissarissen.

Mede gelet hierop is in het bijzonder in de statuten van de overheidsstichtingen opgenomen dat leden van de Staten, leden van de Raad van Ministers en ambtenaren niet benoembaar zijn tot lid van de raad van commissarissen van een overheidsstichting.

De adviseur heeft in het verlengde hiervan en met in achtneming van de strekking van artikel 2.9 en 2.12 gesteld dat de benoeming van aan ambtenaar gelijkgestelden, medewerkers van de Ministers al dan niet middels een overeenkomst van opdracht dan wel arbeidsovereenkomst maar ook de benoeming van fractiemedewerkers als lid van de raad van commissarissen op gespannen voet staat met de Code.

Ook in de verzoeken voor nadere adviezen van de adviseur d.d. 10 februari 2020 10022020.01 met betrekking tot het voornemen tot benoeming van een kabinetsmedewerker als lid van de raad van commissarissen bij CORE N.V., als in het nadere advies d.d. 25 maart 2020 no. 25032020.03 met betrekking tot de benoeming van een aan een ambtenaar gelijkgestelde bij Korpodeko heeft de adviseur erop gewezen dat voornoemde voornemens tot benoeming op gespannen voet staan met artikel 2.9 en 2.12 van de Code. In beide gevallen, gelijk als bij het voornemen tot de benoeming van deze kandidaat als lid van de raad van commissarissen bij FEFFIK, hebben de Ministers de betreffende voornemens ingetrokken.

De thans door de Minister aangeleverde motivering en stukken geven de adviseur geen aanleiding om in dit geval anders te oordelen. Het bevreemdt de adviseur dat in dit geval de Minister het voornemens niet heeft ingetrokken maar slechts met toevoeging van een schrijven van de fractieadviseur zelf het voornemen wederom aan de adviseur heeft voorgelegd.

De adviseur had in zijn verzoek om nadere informatie met verwijzing naar artikel 2.10 van de Code ook verzocht om de zorgvuldige overweging betreffende de herbenoeming van de kandidaat. Zoals gesteld heeft de Minister noch in zijn schrijven van 20 juli 2020 als het schrijven van 5 oktober 2020 aangegeven waarom het wenselijk is om de kandidaat te herbenoemen.

De adviseur had in zijn verzoek om nadere informatie tevens gevraagd om de zelfevaluatie van de leden van de raad van commissarissen CTDF conform artikel 2.1 van de Code. De adviseur heeft slechts een zeer summiere samenvatting hiervan mogen ontvangen.

De adviseur kan gelet op al het voorgaande niet anders stellen dan dat er zwaarwegende bezwaren zijn tegen de voorgenomen herbenoeming van ██████ als lid van de raad van commissarissen CTDF.

5 Conclusie en Advies

- De adviseur heeft zwaarwegende bezwaren tegen de voorgenomen herbenoeming van de voorgedragen kandidaat, ██████ als lid van de raad van commissarissen van CTDF om de in dit advies aangegeven redenen.

SBTNO
De adviseur corporate governance

cc. Minister-President
Minister van Financiën